

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยของนำเสนอในรายละเอียดของหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 การนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 1.4 กระบวนการเรียนรู้
 - 1.5 การประเมินตามสภาพจริง
2. หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต
 - 2.1 ปรัชญาของหลักสูตร
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 2.3 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา
 - 2.4 หลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร
 - 2.5 การพัฒนาหลักสูตร
 - 2.6 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา
3. การประเมินหลักสูตร
 - 3.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร
 - 3.2 การประเมินตนเองเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
 - 3.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” มีผู้ให้ความหมายไว้ เป็น 2 ลักษณะ คือ ในความหมายอย่างกว้างกับความหมายอย่างแคบ ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 2-3) กล่าวว่า หลักสูตรในระดับชาติ หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ส่วนหลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 6) กล่าวว่า หลักสูตรในความหมายระดับกว้าง หมายถึง การประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทุกด้าน ส่วนความหมายในระดับแคบ หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้เรียน ประกอบด้วยความมุ่งหมาย เนื้อหา วิชา และอัตราเวลาเรียน กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 16) กล่าวว่า นิยามของหลักสูตร ที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งกล่าวออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1.) หลักสูตร คือ สิ่งสร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดี

2.) หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อ มุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3.) หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น สำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4.) หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาทำได้ ได้รับความรู้ และตอบสนองต่อการแนะแนวในโรงเรียน

รุจิรี ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545 : 77) กล่าวว่า หลักสูตรมาจากภาษาละตินว่า “Racecourse” และมีความหมายหลายอย่าง เช่น แผนการเรียน ประกอบด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนและการประเมินผล

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายกำหนดเป็นแนวทาง สำหรับให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ ในระดับสถานศึกษา หลักสูตรจะเป็นเอกสารที่กำหนดถึง จุดมุ่งหมาย วิชา เนื้อหา ระยะเวลาเรียน กิจกรรม การจัดประสบการณ์ และการวัดและประเมินผล

2. การนำหลักสูตรไปใช้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 49) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับ หลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน เป็นต้น ผู้บริหารจะต้องให้การบริการหลักสูตรร่วมด้วย โดยทั่วไป จะเป็นการบริการเกี่ยวกับการจัดการห้องสมุด จัดหาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ภายนอกสถานบันการศึกษา จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานบันการศึกษา และจัดโครงการพัฒนาบุคลากร ให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา (รุจิรุ ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม, 2545 : 171-172) ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องอาศัยการบริหารหลักสูตรที่เกิดจากกระบวนการบริหารภายในสถานบันการศึกษา

2.1 กระบวนการการบริหารหลักสูตร ในการบริหารหลักสูตรมีการนำกระบวนการบริหารงานมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยกระบวนการบริหารงานมีประโยชน์ คือ 1.) ช่วยให้การบริหารหลักสูตรสะดวกและรวดเร็วขึ้น 2.) ผู้บริหารสามารถนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ปรับปรุงการทำงานให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของงาน 3.) ช่วยส่งเสริมตัวบุคคลในการทำงาน การจัดหน่วยงาน การบริหารงานได้เหมาะกับบุคคล และ 4.) ช่วยให้มีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546 : 43) ซึ่งในการบริหารหลักสูตรเอง จะต้องใช้ความเข้าใจในหลักสูตรที่มีการนำมาใช้ กล่าวคือ ต้องเข้าใจในนโยบายของการใช้กลยุทธ์ของการเรียนรู้และการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา โดย บาร์เน็ตและโคต (Barnett & Coate, 2005 : 23) กล่าวว่า สิ่งสนับสนุนที่เป็นการปฏิบัติที่ดี สำหรับใช้เป็นแนวทางพัฒนาสถานบันการศึกษาโดยใช้จำนวนหลักฐาน ควรมีความเข้าใจในหลักสูตร ได้แก่ 1.) หลักสูตรให้อะไรบางอย่างแต่ยังได้รับความใส่ใจน้อยในเรื่องนั้นๆ 2.) สิ่งที่ปรากฏในหลักสูตรค่อนข้างเป็นรูปแบบของเทคนิค และ 3.) รูปแบบเทคนิคนั้นเป็นแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อไปสู่แนวคิดของการปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความเข้าใจในแง่ของทักษะผู้เรียนที่จะนำไปสู่ความสามารถในการจ้างงานในอนาคต ดังนั้น กิจกรรมหลักของงานบริหารวิชาการ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 1.) การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ 2.) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3.) สื่อการเรียนรู้ และ 4.) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (รุจิรุ ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม, 2545 : 60-63) ทั้งนี้ ย่อมเป็นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรด้วยการบริหารการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายที่มีอยู่และนำพาผู้ปฏิบัติให้มีความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติที่ต้องการ

2.2 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นหน้าที่รับผิดชอบและการใช้อำนาจของผู้บริหาร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนา การประสานงาน การปฏิบัติ การสนับสนุน การประเมินผล และการตัดสินใจในแผนงานวิชาการ ทั้งยังรวมไปถึงการมุ่งเน้นและรักษาสีงแวดล้อม

ทางการศึกษาที่จะช่วยให้การศึกษานั้น มีประสิทธิภาพและมีการตัดสินใจปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เมื่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เริ่มต้นจากอิทธิพลภายนอก จะมีขั้นตอน 3 อย่าง คือ 1.) ขั้นตระหนัก เป็นการระลึกถึงความจำเป็นหรือโอกาสการพัฒนาที่สนใจ การชี้แนะแผน 2.) ขั้นการปรับตัว เป็นการพัฒนาที่มีการโต้แย้งและการเปลี่ยนแปลง มีการให้ ข้อคิดเห็นของผู้นำ ประเมินแผนงาน สำรวจสิ่งที่เหมือน ทำทางเลือกสำหรับตัดสินใจในการปฏิบัติ และ 3.) ขั้นการลงมือปฏิบัติ เป็นการนำแผนงานมาปฏิบัติ มีการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการประเมินในอนาคต (Stark ;& Lattuca, 1997 : 310 ; 338) และยุทธวิธีที่ใช้ปรับเปลี่ยนแนวคิดของผู้สอนและพัฒนาระบบกระบวนการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สอน ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ให้มีแนวคิดหลักเป็นจุดร่วมในการพัฒนา และมีการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร (ทิสนา แคมณี และคณะ, 2545 : 61-63)

พันธศักดิ์ พลสารมย์, วไลยกลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2543 : 89-92) เสนอกลยุทธ์ในการจัดการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี 6 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 เกี่ยวกับผู้เรียน ควรดำเนินการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนตั้งแต่มก่อนเข้าสู่ระดับปริญญาตรี กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ปลูกฝังและพัฒนาทักษะทั้งด้านเทคโนโลยี ภาษา การสื่อสาร การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ปลูกฝังให้มีนิสัยในการใฝ่รู้ และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 2 เกี่ยวกับผู้สอน ควรมีลักษณะของการลดการบรรยาย ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนชี้แนะ เน้นความเข้าใจและเห็นความจำเป็นของหลักการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดภาระงานที่เหมาะสมและชัดเจน ได้แก่ การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ และมีการส่งเสริมให้อาจารย์ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการสอน

กลยุทธ์ที่ 3 เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน ลดการบรรยายเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน มีวิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติเนื้อหาวิชาและระดับของผู้เรียน จัดกระบวนการพัฒนาทักษะในการสอน ส่งเสริมการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

กลยุทธ์ที่ 4 เกี่ยวกับหลักสูตร จัดหลักสูตรให้เป็นแบบบูรณาการ พัฒนารายวิชาเป็นชุดวิชา(Module) เน้นการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรด้านปรับปรุงคุณภาพ ส่งเสริมการเรียนแบบบูรณาการ การประสานชีวิตจริง และการเตรียมการทำงานจากประสบการณ์ตรง

กลยุทธ์ที่ 5 เกี่ยวกับผู้บริหาร ควรมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีนโยบายสนับสนุนด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอน มีการวางแผนการจัดการศึกษา โดยกำหนดทิศทาง เป้าหมายวิชาการอย่างชัดเจน เน้นคุณภาพของการศึกษามากกว่าปริมาณ และจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 6 เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ และการจัดการ มีระบบประกันคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ จัดหาและบริการสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือหน่วยงานอื่น จัดตั้งเครือข่ายทางการศึกษา

เมื่อมีการนำกลยุทธ์มาใช้ในกระบวนการการบริหารหลักสูตร สิ่งที่คาดหวังจากการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการ ก็คือ สามารถตอบสนองความต้องการของหลักสูตรได้ และจากผลการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ พบว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย มี 7 ด้าน คือ (มานิตย์ บุญประเสริฐและคณะ, 2546 : 109 -111)

- 1.) การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติและการควบคุมบริหารงานที่เข้มแข็งของผู้บริหาร
- 2.) ความมีประสิทธิภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพด้านคุณภาพการศึกษา
- 3.) ความมีประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร
- 4.) หลักประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม
- 5.) ความยุติธรรม
- 6.) ความสามารถคาดการณ์ได้
- 7.) ความยืดหยุ่น

เมื่อมีการนำหลักสูตรใหม่มาใช้ สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ การบริหารหลักสูตรที่เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตร เพื่อให้ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรใหม่ จึงต้องมีการเตรียมการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและตรวจสอบหลักสูตรแม่บท ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ และอาศัยการบริหารหลักสูตรที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการที่นำเอากลยุทธ์ต่างๆ มาใช้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ โดยใช้กิจกรรมหลักในงานวิชาการของการศึกษาและการเรียนรู้ของหลักสูตรและมีการจัดระบบให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งทั้งหมดนี้ จำเป็นต้องการความร่วมมือ การประสานงาน การปฏิบัติ การสนับสนุน การประเมินผล และการตัดสินใจจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการใช้แนวคิดที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ จึงทำให้การเรียนการสอนต้องปรับจากเดิม โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น เป็นผู้ที่ใช้เวลาของการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้มีโอกาสใช้ความสามารถในการสร้างความรู้ และสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการคิด กระบวนการทางสังคมหรือกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนมีบทบาทในการจัดการให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการ คือ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม ให้มีส่วน

ร่วมในการเรียนอย่างตื่นตัวทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ด้วยการเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างมีความสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ (ทศนา แชนนี และคณะ, 2545 : 29-30) และเป้าหมายของการสอนจะเป็นการช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้ ซึ่งในระบบการศึกษาจะใช้การเอื้ออำนวยความสะดวกให้ใส่ใจในการเรียนรู้นอกเหนือจากการสอนความรู้และทักษะที่คิดว่าควรมี จึงต้องใช้การสอนที่มีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริง และมีกิจกรรมที่เป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Gagne' & Others, 2005 : 1- 2)

เมื่อเปรียบเทียบการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า มีความแตกต่างดังนี้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2548 : 32)

การเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

ผู้เรียน	ไม่ตื่นตัวเป็นผู้ฟัง
ผู้สอน	ผู้สอน
เนื้อเรื่อง	เน้นเนื้อหาความรู้
การวัดและการประเมินผล	วัดความรู้ ความจำส่วนมากใช้แบบทดสอบ

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้เรียน	ตื่นตัวเป็นผู้สร้างความรู้
ผู้สอน	ผู้อำนวยความสะดวก
เนื้อเรื่อง	เน้นความรู้คู่กระบวนการเรียนรู้
การวัดและการประเมินผล	วัดกระบวนการ วัดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติ และวัดผลงานซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง

ดังนั้น ลักษณะของการเรียนรู้ของผู้เรียนก็จะเปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากมีการให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้น สิ่งที่คุณสอนต้องนำมาประกอบการจัดการเรียนการสอน เพื่อที่จะทำให้อารมณ์ของการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนไปจากเดิม โดยหลักสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณ, 2544 : 1-2)

- 1.) ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
- 3.) เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง
- 4.) พึ่งพาตนเองเพื่อให้เกิดทักษะในการนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริง
- 5.) เน้นการประเมินตนเอง
- 6.) เน้นความร่วมมือ
- 7.) เน้นรูปแบบการเรียนรู้

เมื่อผู้สอนเข้าใจในหลักการเบื้องต้นนี้แล้ว ก็จะต้องมีการปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะให้เกิดการพัฒนาในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญ คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีการเน้นผู้เรียนให้ทำกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ ได้แก่

1.) การเรียนแบบร่วมมือ (Co-operative learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนร่วมกัน รับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน เป็นการร่วมมือกันทำงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทุกคนยอมรับจุดมุ่งหมายร่วมกันและเมื่อได้มีการพัฒนาเสร็จแล้ว ส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพอใจ (พิมพ์นัธ เตะชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2548 : 45)

2.) การเรียนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) หมายถึง การเรียนจากประสบการณ์หรือลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้มีการสะท้อนประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ๆ และมีเจตคติใหม่ มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นประสบการณ์ ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นอภิปรายผล ขั้นสรุปพาดพิง และขั้นประยุกต์ใช้ (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม, 2544 : 39-42)

3.) การเรียนแบบอภิปัญญา (Metacognitive Strategy) หมายถึง การเรียนที่ใช้ผังความสัมพันธ์ทางความหมาย จัดเป็นการออกแบบเพื่อแสดงข้อมูลโดยใช้กราฟฟิกของการจัดประเภทย่อยๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์หลักของเรื่อง อาจแสดงด้วยแผนภาพ (Diagram) หรือแผนภูมิ (Map) ซึ่ง ทำให้เพิ่มความเข้าใจการอ่าน มีความคงทน และสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ด้วย (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม, 2544 : 51)

4.) การเรียนแบบใช้โจทย์ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) หมายถึง การเรียนที่เริ่มต้นด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ จากแหล่งวิทยาการที่หลากหลาย เพื่อนำมาแก้ปัญหา มีขั้นตอน 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทำความเข้าใจกับศัพท์หรือมโนทัศน์ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นการตั้งสมมุติฐานและจัดลำดับความสำคัญของสมมุติฐาน ขั้นสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นรวบรวมข้อมูลจากภายนอก และขั้นสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้อีกใหม่ (วัลลี สัตยชัย, 2547 : 16-18)

สรุปว่า เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องใช้วิธีสอนที่ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเองมากขึ้น และมีการพัฒนากระบวนการคิดมากขึ้น ทำให้ได้รับแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ขึ้นเองจากความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนเอง

4. กระบวนการเรียนรู้

4.1 การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายในการเรียนได้ โดยทิสนา แชนณี (2545 : 1-3) กล่าวว่า การเรียนรู้ มีความหมายครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ซึ่งหมายถึง การดำเนินการที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ซึ่งประกอบด้วย ส่วนของความรู้

ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ และการใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ตลอดจนเจตคติที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ และส่วนที่เป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้หรือเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้ต่อไป โดยทั้งกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อกัน และเมื่อมีการใช้กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

4.2 กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้แก่ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2540 :10-15)

1.) กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข เป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง โดยใช้การจัดกิจกรรมกลุ่มซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างสรรค์ เจตคติทางบวก

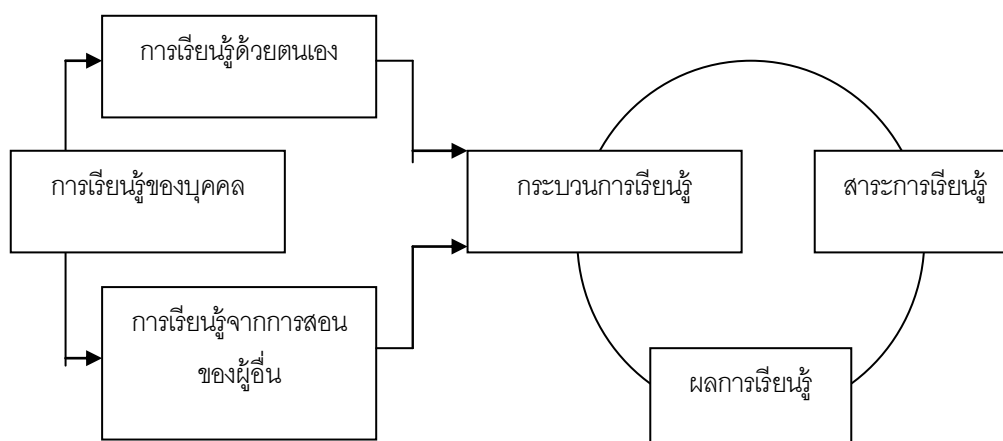
2.) กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่สามารถทำงานในระดับลึกได้ เช่น การใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะการตัดสินใจ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยง และการคิดคาดการณ์ เป็นต้น

3.) การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ตนเอง พัฒนาความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความผูกพันซึ่งกันและกัน เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม การทำโครงการ เป็นต้น

4.) การเรียนรู้ที่เป็นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนมีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และอิสระ เนื่องจากได้รับการพัฒนาสติปัญญา และการควบคุมอารมณ์

5.) การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน เป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่รู้วิธีการเรียนรู้ ซึ่งมาจากการพัฒนากระบวนการที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสบการณ์ของการเรียนรู้มีเจตคติ ค่านิยมต่อการเรียนที่ดี ทำให้มีความสุข และเรียนที่จะรู้ เรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง

ดังนั้น ในกระบวนการสอนที่ดี ผู้สอนจะต้องเชื่อว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการคิดนอกเหนือจากการอ่านและการฟัง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่เรียน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ที่ดี แสดงดังภาพประกอบ 1 (ทิตนา แคมณี, 2545 : 4)



ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ (ทิตนา แคมณี, 2545 : 4)

เมื่อผู้สอนเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างจากวิธีการสอนของผู้สอน แต่สามารถใช้วิธีการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสำคัญต่อการได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนรู้ร่วมกับสาระการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา และใช้ผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรนั้น ต้องอาศัยส่วนของผู้เรียนเองในด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับสิ่งต่อไปนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537 : 7 - 8)

- 1.) เนื้อหาสาระของหลักสูตร
- 2.) ยุทธวิธีการสอน
- 3.) ภาษาและพฤติกรรมผู้สอน
- 4.) พฤติกรรมของผู้สอนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 5.) สภาพแวดล้อมทางการเรียน
- 6.) สื่อและวัสดุการเรียนการสอน
- 7.) การจัดเวลา สถานที่ และบุคคล
- 8.) การวัดและประเมินผล

เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และอาศัยการใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ภายใต้การปรับตนเองให้เข้ากับสภาพจริง ซึ่งในเบื้องต้น อาจมีปัญหาบ้าง เช่น ตัวอย่างปัญหาที่พบจากการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning =PBL) ของนักศึกษาพยาบาล ในโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี ได้แก่ นักศึกษาไม่พูด ไม่ถนัดในการอภิปรายกลุ่ม ไม่ชอบเรียนวิชานี้ เข้าใจในเรื่องที่

เรียนอย่างผิวเผิน ส่วนผู้สอนมีความเป็นห่วงเนื้อหา ขาดความมั่นใจในการนำกลุ่ม มีแนวคิดต่อการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ไม่ถูกต้อง มีความยากลำบากในการประเมินกระบวนการเรียนรู้ และมีความยากลำบากในการประเมินการใช้เอกสาร สิ่งตีพิมพ์มีปริมาณมาก (วัลลี สัตยาชัย, 2547 : 144-148) ซึ่งหากว่า ผู้สอนเข้าใจในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและใช้ การประเมินตามสภาพจริง เพื่อค้นหาจุดอ่อนของผู้เรียนและปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน ก็จะสามารถทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินต่อไปได้อย่างสอดคล้องกับสภาพจริง

5. การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นกระบวนการของการสังเกต การบันทึก และใช้เอกสารอื่นๆ ของงานที่ผู้เรียนทำและทำออกมาได้อย่างไร ต้องมีการเตรียมการอย่าง ต่อเนื่องเกี่ยวกับสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับใช้เป็นแนวทางในการสอน จึงแตกต่างจากการประเมินผล (Evaluation) แต่เป็นการประเมินที่ต้องการมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาและใช้เป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงขีดความสามารถที่เป็นจุดแข็ง ประกอบด้วย การประเมิน 4 อย่าง คือ การประเมินการปฏิบัติ กระบวนการ ผลงาน และแฟ้มสะสมงาน หรือ 4 P ได้แก่ Performance, Process, Product, Portfolio (Puckett ; & Black.. 1994 : 22 ;174)

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2540 : 4) กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นการตีค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนโดยการปฏิบัติจริง ทำจริง ฝึกงานในโรงเรียนจริง ทำการทดลองจริง บริการชุมชนจริง เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหมายและเหมือนชีวิตจริง แตกต่างกับการประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ซึ่งเป็นการตีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดในความสามารถทางสมอง จิตใจ ทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์ สุขอนามัยและร่างกาย ทักษะทางสังคม และภาคปฏิบัติของผู้เรียน

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548 : 141) กล่าวว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกระบวนการทำงาน การปฏิบัติงาน และผลผลิตที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริง หรือคล้ายจริงเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้ตอบสนอง แล้วนำข้อมูลสู่การตีค่า

สรุปว่า การประเมินสภาพจริง เป็นการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มาจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริงหรือการจัดขึ้นมา โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตการปฏิบัติของผู้เรียน การใช้เอกสารต่างๆ ที่มีการวางแผนเพื่อให้ได้หลักฐานของการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน สรุปผลรวมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

เมื่อเปรียบเทียบการประเมินแบบเดิมและการประเมินตามสภาพจริง จะมีความแตกต่างดังนี้ (Wiener & Cohen, 1994 อ้างอิงใน สมศักดิ์ ภู่วิภาดาธรรม, 2544 : 109)

การประเมินแบบเดิม

1. เน้นพฤติกรรมพื้นฐาน
2. แยกการเรียนรู้และการสอบออกจากกัน
3. วัดได้ในวงจำกัด
4. เชื่อในตัวเลขที่ได้จากการสอบ
5. ดึงการวัดออกจากบริบทของการเรียนการสอน
6. ผู้สอนเปรียบเสมือนผู้ประเมินภายนอก
7. เชื่อในการให้ผู้อื่นเป็นผู้ประเมิน
8. เน้นการประเมินโดยแยกทักษะ
9. เน้นรายวิชา
10. มีเกณฑ์มาตรฐานเพื่อป้องกันความล้มเหลว
11. เชื่อเรื่องความคิดเอกลักษ์และมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว

การประเมินตามสภาพจริง

1. เน้นพฤติกรรมที่เป็นความคิดซับซ้อนและวิธีการเรียนรู้
2. ไม่แยกการเรียนรู้และการสอบออกจากกัน เปิดโอกาสให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง
3. วัดได้อย่างกว้างขวาง
4. เชื่อในคำที่ใช้เขียนบรรยาย
5. การวัดถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน
6. ผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งของการสอบ
7. เชื่อในการประเมินตนเอง
8. เน้นการประเมินโดยบูรณาการทักษะ
9. เน้นสหวิทยาการ
10. มีเกณฑ์หลากหลายที่บ่งถึงความสำเร็จ
11. เชื่อเรื่องการคิดเอนกนัยและมีคำตอบที่หลากหลาย

การสอนจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อกำหนดผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับอย่างชัดเจน วิธีสอนและสื่อการสอนมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ออกแบบการสอนให้เหมาะกับคุณลักษณะและความต้องการของผู้เรียน การตัดสินใจเกี่ยวกับการสอนขึ้นกับข้อมูลที่มีความหมายและตรงตามความต้องการ ขณะที่การประเมินจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อออกแบบการประเมินตามที่มีการกำหนดผลการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว ธรรมชาติและหน้าที่ของการประเมินมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่ถูกระบุไว้ในการประเมินได้เหมาะสมกับคุณลักษณะผู้เรียน การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายและตรงตามความต้องการได้ (Gronlund, 1998 อ้างอิงใน ส. วาสนา ประมวลพจนานุกรม และคณะ, 2543 : 8)

ดังนั้น กระบวนการทัศน์ใหม่ของการประเมินผล จึงเป็นการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน และจากการวิจัยเอกสารระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของ ส. วาสนา ประมวลพจนานุกรม และคณะ (2543 : 72 -73) มีสาระดังนี้

1.) องค์ประกอบของการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย ความรู้และความคิดระดับสูง (Cognitive and Metacognitive) ความรู้สึกหรือความซาบซึ้ง (Affective) และการปฏิบัติและคุณลักษณะต่างๆ (Psychomotor) โดยพิจารณาจากภาวะทางอารมณ์ประกอบด้วย

2.) การวัดต้องเน้นทั้งกระบวนการและผลงาน โดยวัดอย่างต่อเนื่องให้เห็นภาพที่ชัดเจนทุกแง่มุมทุกระยะในสภาพการเรียนรู้ที่แท้จริง

- 3.) ระบบการประเมินต้องเน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนไปพร้อมๆ กับกระบวนการเรียนรู้และผลงาน
- 4.) เทคนิคการประเมินใช้เทคนิคที่หลากหลาย เน้นการแก้ปัญหาโดยวิธีชีวิตจริงที่ใช้คำปรึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 5.) เน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องโดยรอบตัวของผู้เรียน
- 6.) กลยุทธ์ในการประสบความสำเร็จ ใช้การประเมินตามเป้าหมายของหลักสูตรและเน้นการมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการประเมินตามสภาพจริง จะต้องอาศัยความสอดคล้องซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยผู้สอนจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถเชิงทักษะในการออกแบบการสอน เพื่อวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากมีการปฏิบัติได้ดังกล่าวแล้ว ก็จะสามารถนำพาผู้เรียนให้ก้าวไปยังเป้าหมายที่ต้องการตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

หลักสูตรในวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในปีการศึกษา 2554 ประกอบด้วย 1.) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี หลักสูตรใหม่ และหลักสูตร 4 ปี หลักสูตรปรับปรุง ได้แก่ ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต และศิลปศาสตรบัณฑิต

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ในหลักสูตรใหม่ 5 ปี มีปรัชญาของหลักสูตรว่า เป็นหลักสูตรผลิตครูวิชาชีพที่มีปรีชา สามารถ (Capability) ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา สามารถบูรณาการและจัดการความรู้ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรมแห่งวิชาชีพเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา ความสามารถ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถเผชิญปัญหาวิกฤตได้ด้วยสติปัญญา และกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ว่า ผลิตครูที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เป็นครูวิชาชีพ มีศักดิ์ศรี มีความรู้สติปัญญา และมีความสามารถในการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งให้บัณฑิตครุศาสตร์มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. เป็นคนดี มีหลักการ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต เข้าถึงความงามและความดีงามของชีวิต มีพลังและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตน พัฒนาชุมชนและท้องถิ่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2. เป็นคนเก่ง มีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีความรักในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา สามารถเผชิญสถานการณ์และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

3. เป็นครูดี เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน มีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรกับ ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป็นครูเก่ง มีปรีชาสามารถในการจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ การฝึกอบรม รอบรู้ และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนถนัด มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละสาขาวิชา จะนำวัตถุประสงค์หลักนี้ ไปจัดทำเป็น วัตถุประสงค์เฉพาะที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา

หลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี จำนวนหน่วยกิตรวมรวมตลอดหลักสูตร ประมาณ 170 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา ได้แก่

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต ประกอบด้วย 1.) กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร 9 หน่วยกิต 2.) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 6 หน่วยกิต 3.) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 6 หน่วยกิต 4.) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 12 หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะ 131 หน่วยกิต

ประกอบด้วย 1) วิชาแกน 6 หน่วยกิต 2) วิชาเฉพาะด้าน 74 หน่วยกิต 3) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 35 หน่วยกิต 4) วิชาชีพ 16 หน่วยกิต

วิชาเฉพาะด้าน หมายถึง รายวิชาเอกที่จัดให้ผู้เรียนมุ่งไปประกอบวิชาชีพ ในการพัฒนา หลักสูตรได้คำนึงถึงรายวิชาที่เกี่ยวกับการจัดการอาชีพที่สอดคล้องกับวิชาเอกและสามารถนำไปใช้ในการ ประกอบอาชีพได้ โดยที่วิชาเฉพาะด้าน จัดการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1.) เลือกเรียนเป็น วิชาเอกเดี่ยว (1 สาขาวิชา) 2.) เลือกเรียนเป็นวิชาเอกคู่ (2 สาขาวิชา)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษา

ระบบการศึกษา ใช้ระบบการศึกษาแบบทวิภาค หนึ่งปีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ภาค การศึกษาปกติ โดยหนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สำหรับการ ศึกษาภาคฤดูร้อนกำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงได้กับภาค

การศึกษาปกติ และเป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับ
อนุปริญญา และปริญญาตรี (ต่อเนื่อง)

การคิดหน่วยกิต รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15
ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค และรายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้
เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบท
วิภาค ส่วนการฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง ต่อภาคการศึกษา
ปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค รวมทั้งการทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใด
ตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมง ต่อภาค
การศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

การจัดการศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้จาก
สถานการณ์จริง โดยผสมผสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน ฝึกการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
และการสร้างองค์ความรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะเฉพาะ และคุณลักษณะของความเป็นครู
จัดประสบการณ์เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม และการแก้ปัญหา ในการปฏิบัติการสอน
นักศึกษาจะต้องปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ
สภาวิชาชีพครูกำหนด และตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาชีพครู

หลักสูตร 4 ปี หลักสูตรปรับปรุง (ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต และ ศิลปศาสตรบัณฑิต)

หลักสูตร 4 ปี หลักสูตรปรับปรุง ประกอบด้วย 3 หลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์
หลักสูตร ได้แก่ 1.) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทักษะในการออกแบบ การผลิต การพัฒนา การใช้
การบริหารจัดการ และการประเมินเทคโนโลยีการศึกษา 2.) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีทักษะเฉพาะด้านที่มี
ความสามารถปฏิบัติงานได้ในภาครัฐ เอกชนและอาชีพอิสระ 3.) เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถในการพัฒนา สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาในท้องถิ่น 4.) เพื่อส่งเสริมการค้นคว้า วิจัยและ
เผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษาให้ทันกับความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลง
และ 5.) เพื่อให้บัณฑิตมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและจิตสำนึกต่อการนำศาสตร์ไปใช้
โครงสร้างและจำนวนหน่วยกิตรวมรวมตลอดหลักสูตร ประมาณ 130 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 หมวด
วิชา ได้แก่

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต ประกอบด้วย 1.) กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร 9 หน่วยกิต 2.) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 6 หน่วยกิต 3.) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 6 หน่วยกิต 4.) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 12 หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะ ประกอบด้วย 1.) วิชาแกน 6 หน่วยกิต 2.) วิชาแกนเอก 24 หน่วยกิต 3.) วิชาแขนง 24 หน่วยกิต 4.) พื้นฐานวิชาชีพ (วิชาชีพครู) 30 หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตรการกีฬา ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ดังนี้ 1.) มีความรู้ ความสามารถในการด้านวิทยาศาสตรการกีฬา และนำความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.) มีความสามารถในการส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาการกีฬาและสุขภาพตามความต้องการของสังคมและท้องถิ่น 3.) สามารถดำเนินการประกอบอาชีพทางด้านธุรกิจการกีฬาได้ และ 4.) มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพวิทยาศาสตรการกีฬา โครงสร้างและจำนวนหน่วยกิตรวมรวมตลอดหลักสูตร ประมาณ 136 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา ได้แก่

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต ประกอบด้วย 1.) กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร 9 หน่วยกิต 2.) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 6 หน่วยกิต 3.) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 6 หน่วยกิต 4.) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 12 หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะ 97 หน่วยกิต ประกอบด้วย 1.) วิชาแกน 12 หน่วยกิต 2) วิชาเฉพาะด้าน 45 หน่วยกิต 3.) พื้นฐานวิชาชีพ 33 หน่วยกิต 4.) วิชาชีพ 7 หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักสูตร ได้แก่ 1.) เพื่อผลิตบัณฑิตวิชาชีพจิตวิทยาที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะวิชาชีพในการบริการบำบัดช่วยเหลือ ป้องกันปัญหาด้านพฤติกรรมและจิตใจ ส่งเสริมพัฒนาบุคคลในชุมชน และองค์การอุตสาหกรรมให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและทำงานได้อย่างมีคุณภาพ 2.) เพื่อผลิตบัณฑิตวิชาชีพจิตวิทยาที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และความสามารถพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าต่อไป และ 3.) เพื่อผลิตบัณฑิตวิชาชีพจิตวิทยาที่มีคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกในการให้บริการช่วยเหลือบุคคลตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขและป้องกันปัญหาสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม โครงสร้างและจำนวนหน่วยกิตรวมรวมตลอดหลักสูตร ประมาณ 129 หน่วยกิต ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา ได้แก่

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต ประกอบด้วย 1.) กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร 9 หน่วยกิต 2.) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ 6 หน่วยกิต 3.) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 6 หน่วยกิต 4.) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 12 หน่วยกิต

2. หมวดวิชาเฉพาะ 90 หน่วยกิต ประกอบด้วย 1.) วิชาแกน 12 หน่วยกิต 2) วิชาเฉพาะด้าน 36 หน่วยกิต 3.) พื้นฐานวิชาชีพ 33 หน่วยกิต 4.) วิชาชีพ 9 หน่วยกิต

3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

ทั้งนี้ ในระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาของหลักสูตร 4 ปี มีลักษณะเช่นเดียวกับระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี

5. การพัฒนาหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการฝึกหัดครูได้ศึกษาข้อมูลความต้องการจำเป็น จากความต้องการของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล และข้อมูลย้อนกลับของการใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏพระนคร 2546 จากนักศึกษาและผู้สอน ด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) รวมทั้งศึกษาเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเกณฑ์รับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ พ.ศ. 2549 ของคุรุสภา ตลอดจนศึกษาแนวโน้มของสังคมนำมาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการจัดทำร่างหลักสูตรโดยคณะกรรมการประจำหลักสูตรวิชา ทั้งนี้ ในแต่ละหลักสูตรได้ผ่านการพิจารณาและวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกสาขาวิชา มีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิโดยคณะกรรมการประจำหลักสูตรวิชา รวมทั้งคณะกรรมการวิชาการของวิทยาลัยการฝึกหัดครู ได้พิจารณากลับกรอกร่างหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ก่อนนำเสนอเข้าสู่กระบวนการเสนอหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ หลังจากการอนุมัติหลักสูตรและมีการใช้หลักสูตรแล้ว จะมีการติดตามการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ ในทุกปีการศึกษา และทุก 5 ปีจะจัดให้มีการประเมินหลักสูตร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

6. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการ

ของสถาบันอุดมศึกษา ได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศ

ไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในสัณ

มาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาเป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมี อย่งน้อย 5 ด้านและหลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นความสามารถจัดการปัญหาทางด้านจริยธรรมและวิชาชีพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ด่วยวิธีทางที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกับ ค่านิยมพื้นฐานและจรรยาบรรณทางวิชาชีพแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางค่านิยมและการจัดลำดับความสำคัญ แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตอย่างสม่ำเสมอและบูรณาการได้อย่างสมดุลและเหมาะสมระหว่างวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลและวัตถุประสงค์ของกลุ่มนโยบายที่ที่ดีต่อผู้อื่นมีภาวะผู้นำในการทำงานในกลุ่มนตางๆในครอบครัวและชุมชน

2. ด้านความรู้ เป็นการแสดงถึงมีองค์ความรู้ในสาขา/สาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็ระบบรู้หลักและทฤษฎีที่สัมพันธ์กัน ตระหนักในองค์ความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ที่เรียนในหลักสูตรวิชาชีพมีความค ุณเคยกับพัฒนาการล่าสุดในระดับแนวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขา/สาขาวิชาที่ศึกษา รวมทั้งตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ในหลักสูตรที่เตรียมนักศึกษาเพื่อปฏิบัติงานวิชาชีพนักศึกษาจะตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติกฎระเบียบเทคนิค ขอบบังคับ รวมถึงวิธีการปรับปรุงให้ทันตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ด้านทักษะทางปัญญา เป็นความสามารถในการทำวิจัยเชิงใ้ใจและสามารถประเมินข้อมูลค้นหาแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้อสรูป เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อโต้แย้ง ที่แตกต างกันได้อย่างไม่ตองอาศัยคำแนะนำจากภายนอกสามารถศึกษาปัญหาที่ค ุณห้ข้อขัดข้องและเสนอแนะแนวทางใหม่ในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประสบการณ์ภาคปฏิบัติและผลกระทบที่ตามมาจากการตัดสินใจสามารถประยุกต์ทักษะและความเข้ใจอันถ่องแท้ สามารถใช้กระบวนการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เป็นประจำได้อย่างเหมาะสมและ

แยกแยะสถานการณ์ที่ตองการการแก้ไขปัญหาด ุณนวัตกรรมใหม่ ๆ พร้อมกับนำเอาความรู้ความเข้ใจใน

ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เพื่อสนองตอบต่อสถานการณ์เข้นั้น

4. ด ☐ านทักษะความสัมพันธ์ ☐ ระหว ☐ างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นทักษะที่มีส ☐ วนช ☐ วยและเอื้อต ☐ อกการแก ☐ ป ☐ ญหาในกลุ ☐ มได ☐ อย ☐ างสร ☐ างสรค ☐ ไม่ ☐ ว ☐ าจจะในฐานะผ ☐ ำหรือสมาชิกของกลุ ☐ มสามารถแสดงออกถึงการคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ ☐ ป ☐ ญหาที่ต ☐ องการความสนใจและกล ☐ าวถึงป ☐ ญหาดังกล ☐ าวได ☐ อย ☐ างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ ☐ ม มีความรับผิดชอบในการเรียนรู ☐ และพัฒนาตนเองรวมทั้งวิชาชีพได ☐ อย ☐ างต ☐ ่อเนื่อง

5. ด ☐ านทักษะการวิเคราะห์ ☐ เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้ ☐ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นทักษะที่แสดงออกเมื่อศึกษาป ☐ ญหาและช ☐ ้อโต ☐ แยะ ☐ ิงแล ☐ ว สามารถระบุเทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ ☐ ที่เกี่ยวข้อง ☐ องและประยุกต์ ☐ ไซ ☐ อย ☐ างสร ☐ างสรค ☐ ในการแปลความหมายและเสนอแนะแนวทางในการแก ☐ ไข สามารถสื่อสารอย ☐ างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียนรู ☐ จักเลือกและใช้ ☐ รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับป ☐ ญหาและกลุ ☐ มผ ☐ พ ☐ ึ่งที่แตกต ☐ างกันใช้ ☐ เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสม เป ☐ น ประจ ☐ ำในการเก็บรวบรวมช ☐ ้อมูลแปลความหมายและสื่อสารช ☐ ้อมูล ☐ าวสารและความคิด

6. ด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นทักษะที่เป็นความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างสร้างสรรค์ และเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกอย่างบูรณาการ

ในปัจจุบัน ได้มีการนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มาสู่การปฏิบัติ โดยมีการปรับหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งการดำเนินการจำเป็นต้องให้ความสำคัญสอดคล้องกัน และพัฒนานักศึกษาให้เกิดคุณลักษณะพึงประสงค์ดังกล่าว โดยจัดว่าเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร

1. ความหมายของการประเมินหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 198) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร มีความหมายถึง 4 อย่าง กล่าวคือ 1.) การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร 2.) การวิเคราะห์ขบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ 3.) การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนการสอน และ 4.) การวิเคราะห์โครงการประเมินผลหลักสูตร

สังต์ อุทรานันท์ (2532 : 280) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมดีและถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีสิ่งใดบกพร่องก็จะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนจะได้นำไปประกาศใช้ในโอกาสต่อไป การประเมินหลักสูตร จึงประกอบด้วย 1.) การประเมินเอกสารหลักสูตร 2.) การประเมินการใช้หลักสูตร 3.) การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และ 4.) การประเมินระบบหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2536 : 58) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบหลักสูตรและตัดสินว่า หลักสูตรมีคุณค่าบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินจะแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1.) ระยะก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ 2.) ระยะระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร และ 3.) ระยะภายหลังการใช้หลักสูตรครบกระบวนการ

สรุปการประเมินหลักสูตร หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรที่จัดตั้งขึ้นมา โดยการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นเอกสารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และผลผลิตจากการใช้หลักสูตร โดยตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การใช้หลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนที่เป็นไปตามกำหนดในหลักสูตร

2. การประเมินตนเองเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

โดยทั่วไป การประเมินหลักสูตรใดๆ จะมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันอยู่ 3 ประการ คือ 1.) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่า หลักสูตรที่จัดตั้งขึ้น สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ 2.) เพื่อตัดสินการวางเค้าโครงและระบบของหลักสูตร ตลอดจนการบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ และ 3.) เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิต คือ ผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร (ทิตนา แซมมณี, 2544 : 134)

ในการประเมินตนเองเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร มีความจำเป็นและเป็นกิจกรรมหนึ่งของทุกคนที่มีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้พัฒนางานและเสนอแนะต่อคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร โดยสาระที่ควรประเมิน เป็นองค์ประกอบของการใช้หลักสูตร มีดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2536 : 100-101)

1. การประเมินความพร้อมของการใช้หลักสูตร แนวทางการประเมิน ได้แก่
 - 1.1 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
 - 1.2 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 1.4 การจัดระบบบริหารหลักสูตร
 - 1.5 การจัดระบบนิเทศกำกับดูแล
 - 1.6 การจัดระบบข้อมูลพื้นฐานสำหรับการใช้หลักสูตร
 - 1.7 การจัดสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ รวมทั้งทรัพยากรที่เกี่ยวข้องและเอื้อต่อการใช้

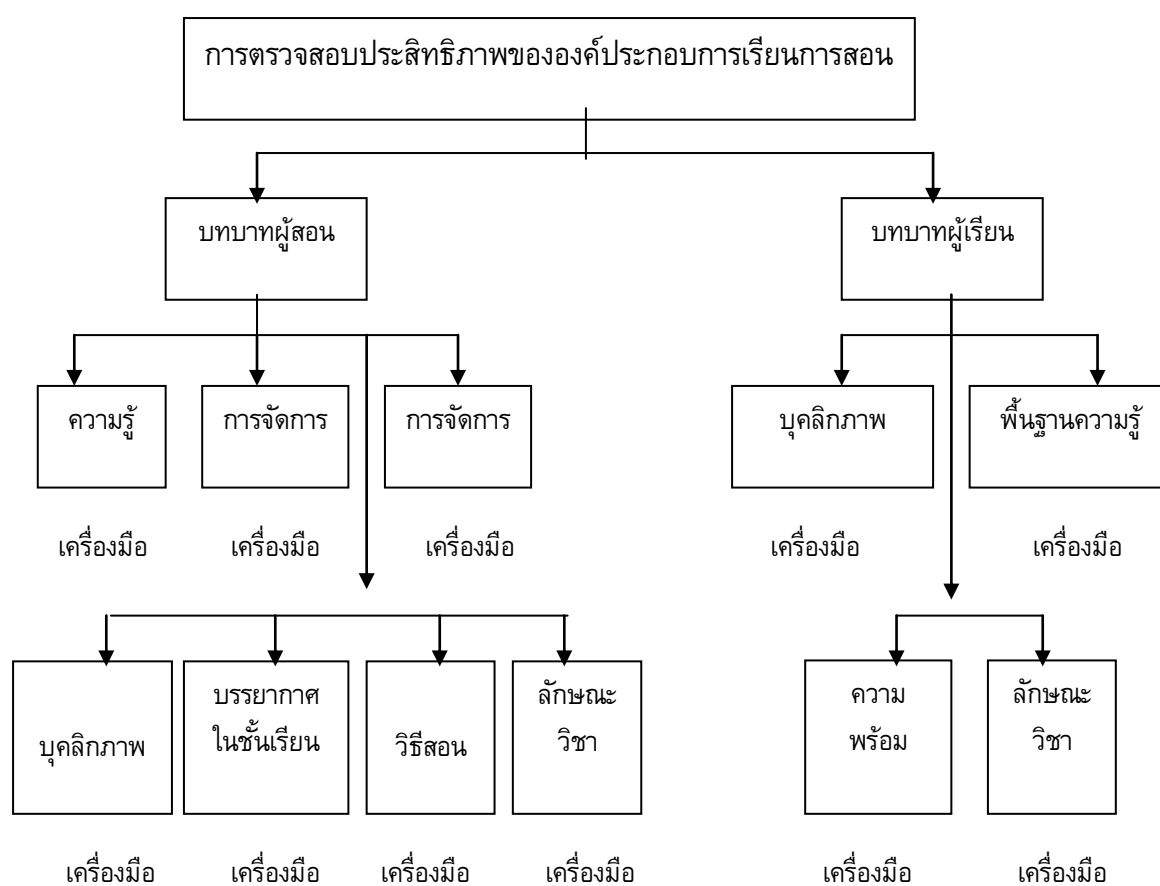
หลักสูตร

- 1.8 การวางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียน
2. การประเมินการบริหารจัดการใช้หลักสูตร แนวทางการประเมิน ได้แก่
 - 2.1 การวางแผนการใช้หลักสูตร
 - 2.2 ระบบการจัดการเรียนการสอน

- 2.3 ระบบการประเมินผล
- 2.4 การนิเทศภายในเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
- 2.5 การฝึกอบรมผู้สอนเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร
- 3. การประเมินการจัดการเรียนการสอน
 - 3.1 กระบวนการเรียนการสอน
 - 3.2 การจัดการในชั้นเรียน
 - 3.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน
 - 3.4 การประเมินผลการเรียนที่นำมาพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 3.5 ผลการนิเทศการสอน

ขณะที่สุมิตร คุณานุกร (2518 : 199) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย การประเมินผลในด้านต่างๆ เช่น ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน การจัดการเรียนการสอนในวิชาหรือหมวดวิชาต่างๆ การจัดกิจกรรมของผู้เรียน ความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน การจัดการบริการแนะแนว การจัดการบริการทางด้านสุขภาพและสวัสดิการของผู้เรียน การจัดหาอาคารสถานที่และบริเวณภายในสถาบันการศึกษา การบริหารด้านบุคลากร และการเก็บข้อมูลต่างๆ ของผู้สอน ซึ่งข้อมูลจากการประเมินการปฏิบัติในแต่ละกลุ่มเหล่านี้ จะช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพและความพร้อมของสถาบันการศึกษา

การประเมินการจัดการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบคุณภาพหรือประสิทธิภาพของผู้สอน เนื่องจากการจัดระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สามารถพัฒนาการสอนที่เป็นระบบ เพื่อให้สามารถตรวจสอบคุณภาพของการสอนได้ง่ายว่า จะปรับปรุงสิ่งใด ความชัดเจนของข้อมูลที่จะใช้ปรับปรุง เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินการไปอย่างมีเป้าหมาย สามารถรับรองผลได้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยอาศัยการวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน และเนื้อหาที่มีความผสมผสานกัน ซึ่งความมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน รวมทั้งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แล้วนำมาพัฒนาการสอนให้เป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้จากการสร้างเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพขององค์ประกอบการเรียนการสอน ดังภาพประกอบ 2 (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2537 : 80)



ภาพประกอบ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพขององค์ประกอบการเรียนการสอน
(วิชัย วงศ์ใหญ่, 2537 : 80)

ความสำเร็จในการประเมินตนเองเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร หากมองไปในแง่การบริหาร

จัดการก็น่าจะได้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับ หน้าที่การบริหารจัดการ โครงสร้าง นโยบาย และ กระบวนการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (Stark ;& Lattuca, 1997 : 323 -324)

1. หน้าที่การบริหารจัดการของผู้บริหาร จะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้ ให้สอบถามถึงพันธกิจและความคาดหวังของคุณภาพ จากโปรแกรมการศึกษา

2. โครงสร้างการบริหารงาน ให้สอบถามเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารด้านงบประมาณ และปัจจัยเกื้อหนุนในแผนงานวิชาการ

3. การกำหนดนโยบาย เป็นการกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ใช้ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสอบ การทดลอง การปฏิบัติ การประสานงานการศึกษา และกำหนดหน่วยกิตต่างๆ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมาย

5. กระบวนการ มีการใช้กระบวนการโดยนำหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาใช้ สิ่งสำคัญคือ วิธีการกำหนด เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยอาจกำหนดในระดับภาควิชา ซึ่งอาศัยการเปลี่ยนแปลงภายใต้ระบบคุณภาพของการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

สรุปว่า การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรจากการนำไปใช้เพื่อต้องการให้ได้สารสนเทศมาใช้สำหรับการพิจารณาตัดสินใจ โดยประเมินเกี่ยวกับสาระที่ต้องการใช้ประโยชน์ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประเด็นที่ผู้บริหารต้องการให้ตรวจสอบ ทั้งในด้านหน้าที่การบริหารจัดการ โครงสร้าง นโยบาย และกระบวนการ ล้วนเป็นตัวผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตร และประเมินในสาระขององค์ประกอบของการใช้หลักสูตร เกี่ยวกับความพร้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร เช่น บุคลากร ระบบบริหารจัดการ ระบบนิเทศกำกับดูแล ระบบข้อมูลพื้นฐาน สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ แม้แต่ ความพร้อมสำหรับผู้เรียน การวางแผนการใช้หลักสูตร ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบ การประเมินผล และการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนที่มีการนิเทศ

3. รูปแบบการประเมินหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรเชิงทฤษฎี มีรูปแบบหลากหลายตามความมุ่งหมายที่มีต่อการประเมิน โดยมีลักษณะของจุดเน้นแตกต่างกันและมีการพัฒนารูปแบบการประเมินมาเรื่อยๆ ดังนี้ (ส. วาสนา ประมวลพฤษ, 2544 : 21 – 22)

ยุคแรก การประเมินจะเน้นการวัดจุดมุ่งหมายย่อยต่างๆ

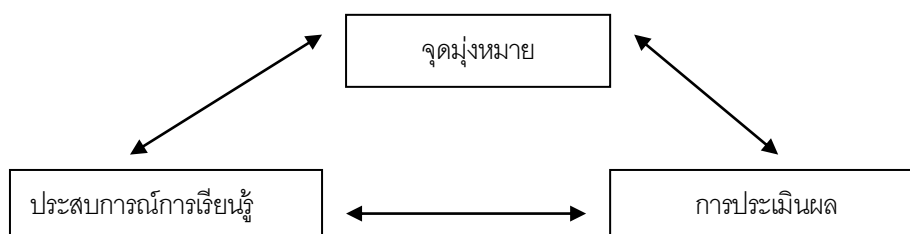
ยุคที่สอง มีจุดเน้นการอธิบายสิ่งที่ได้รับจากโครงการ จึงมักอธิบายถึงจุดเด่น จุดอ่อนของโครงการ

ยุคที่สาม มีจุดเน้นการตัดสินคุณค่า มีการกำหนดมาตรฐานมาเป็นเกณฑ์

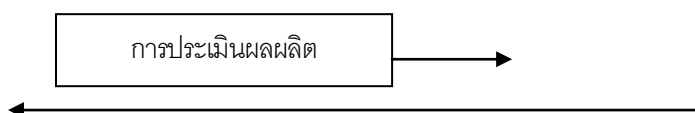
ยุคที่สี่ การประเมินจะมีพื้นฐานจากผลการประเมินแต่ละช่วง และนำมาสร้างเสริมการประเมินจึงเป็นการประเมินตามธรรมชาติ

รูปแบบการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร มีการพัฒนามาเป็นระยะๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในวงการศึกษามาตลอด ซึ่งแนวคิดที่สำคัญๆ ได้แก่ แนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) แนวคิดของสแต็ก (Stake) แนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซีป (CIPP Model) แนวคิดการใช้การประเมินแบบมีส่วนร่วม และการประเมินแบบมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization Focused Evaluation) โดยมีรายละเอียดของแนวคิดดังกล่าวต่อไปนี้

1. แนวคิดที่ยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เป็นแนวคิดที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ แนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งเสนอแนวคิดการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด ด้วยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของการจัดกระบวนการศึกษา 3 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ ดังภาพประกอบ 3 (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2536 : 70)



ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบการจัดกระบวนการศึกษา (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2536 : 70)



ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและการตัดสินใจ

(ส. วาสนา ประวาลพฤษ์, 2544 : 134)

4. แนวคิดของการประเมินแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ประยุกต์ที่คลุมถึง การฝึกหัดการประเมินให้กับบุคลากรหรือนักวิจัยเฉพาะ อาศัยการปฏิบัติงานเป็นพื้นฐานและการตัดสินใจจากการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งปกติการตัดสินใจจะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหรือผู้ที่สนใจ โครงการเป็นผู้เริ่มโครงการ นักประเมิน จะเป็นผู้ฝึกคนในองค์กรด้านทักษะเทคนิคการวิจัย และเพื่อให้การประเมินสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติ จำเป็นต้องเรียนรู้งานที่ทำอยู่ภายใต้การนิเทศของนักประเมินที่ชำนาญ ขณะที่ทั้งผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย สมาชิกในองค์กรจะมีการพัฒนาความรู้ทางเทคนิคและทักษะการวิจัยที่ประสานกันในบทบาทที่ต่อเนื่องและในโครงการใหม่ (Cousins and Earl, 1995: 8-9)

จุดยืนของการประเมินแบบมีส่วนร่วม คือ ความหลากหลาย เป็นการปฏิรูปและมีความเป็นอิสระ ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการพิจารณาแบบมีส่วนร่วมในที่ประชุม โดยประชุมเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ มุมมองของลักษณะกิจกรรมที่จะทำในงานวิจัย ข้อตกลงที่เห็นว่าดีในการประเมินจะมีการดัดแปลงให้ถูกต้อง สะท้อนให้เห็นว่า การประเมินแบบมีส่วนร่วมมีการประชุมที่มีความเข้มแข็งต่อการเกิดความเข้าใจและความรู้ก่อนที่จะพิจารณารูปแบบ ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากบุคคลหรือนโยบายที่ให้ความสำคัญอย่างเห็นพ้องกันและถือว่ามีความเที่ยงตรงจากเกณฑ์เดียวกัน โดยมีการสืบค้นแบบร่วมมือภายใต้การประสานงานแบบสืบค้น (Shaw, 1999 : 110)

5. การประเมินแบบมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization Focused Evaluation) เป็นการประเมินยุคใหม่ที่ให้ประโยชน์และยุติธรรมต่อองค์กรหรือสถาบันการศึกษาอย่างแท้จริง เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ประเมินและกลุ่มผู้ตั้งใจใช้ประโยชน์ในเบื้องต้น (Intended Primary Users) ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของการประเมิน โดยมุ่งเน้นสารสนเทศที่จำเป็น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มผู้ตั้งใจใช้ประโยชน์ในเบื้องต้น ซึ่งลักษณะของการประเมิน จะเป็นการประเมิน ที่เพิ่มความเฉพาะเจาะจงของข้อเรียกร้องที่ตั้งใจใช้ประโยชน์ (Intended Uses) อย่างเฉพาะเจาะจงในบริบท ซึ่งแตกต่างจากการประเมินทั่วไป (Patton. 1997 : 22 - 25)

ประโยชน์ที่ได้มี 4 อย่าง คือ 1.) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความเข้าใจกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับผลที่ได้จากการประเมิน 2.) เป็นการสนับสนุนและจูงใจให้มีการปฏิบัติการประเมิน 3.) ใช้การมีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อให้มีความรู้สึกที่เป็นเจ้าของและมีการกำหนดตนเอง และ 4.) มีการพัฒนาองค์การ

(Patton. 1997 : 91) เนื่องจากการใช้กรอบผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization-Focused Outcomes) ประกอบด้วย ผลลัพธ์ที่เฉพาะเจาะจง 6 อย่าง ได้แก่ 1.) ระบุกลุ่มเป้าหมายของผู้มีส่วนร่วมที่เฉพาะเจาะจง 2.) ผลลัพธ์ที่ต้องการของกลุ่ม 3.) ตัวบ่งชี้ของผลลัพธ์ที่ต้องการ 4.) รายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูล 5.) การใช้ประโยชน์จากผลที่ได้มา และ 6.) การปฏิบัติของกลุ่มเป้าหมาย โดยตัวอย่างผลลัพธ์ที่ต้องการให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลง เช่น การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม หน้าที่ เจตคติ ความรู้ และทักษะ เป็นต้น (Patton. 1997 : 158-160)

สรุปว่า การประเมินทั้ง 5 รูปแบบนั้น มีพัฒนาการที่มาจากความต้องการให้สอดคล้องกับธรรมชาติของโครงการที่อยู่ในบริบทจริง ๆ ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีความเฉพาะในแง่ของการนำหลักสูตรไปใช้ และมีกระบวนการของการใช้หลักสูตร การประเมินจึงต้องพิจารณาในแง่ของความเหมาะสม หรือความต้องการใช้สารสนเทศที่สอดคล้องกับบริบทนั้นๆ และไม่ได้ต้องการใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในการประเมิน เพราะอาจทำให้ขาดสารสนเทศบางประเภทไป จึงเห็นได้ว่า รูปแบบการประเมินในยุคหลังมีการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมชาติมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งประเมินกระบวนการบริหารจัดการในหลักสูตรครุศาสตร์ 5 ปี และหลักสูตรที่เปิดสอน 4 ปี จำนวน 3 สาขา โดยใช้การประยุกต์การนำแนวคิดของรูปแบบการประเมินต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมาใช้เป็นมุมมองร่วมกัน และนำส่วนของประเด็นที่เป็นการมุ่งเน้นในแง่การประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มาเป็นกรอบการประเมินและอาศัยองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตร ได้แก่ 1.) องค์ประกอบของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2.) ประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตร ในปีการศึกษา 2554 และ 3.) ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2554 ของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีและปีสุดท้ายของแต่ละสาขาวิชา โดยใช้การประเมินตามความต้องการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในกลุ่มผู้ตั้งใช้ประโยชน์ หมายถึง กรรมการหลักสูตรเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป ผู้วิจัย ได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จัญญ และคณะ (2550 : ก-ฎ) ได้ประเมินผลหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประเมินองค์ประกอบเบื้องต้นของหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตร และสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร โดยการประชุมสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และตอบแบบสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนจำนวน 49 คน และนักศึกษาจำนวน 251 คน ผลการประเมิน พบว่า 1.)

องค์ประกอบเบื้องต้นของหลักสูตรได้แก่ จุดประสงค์ทั่วไป มีความชัดเจน ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหารายวิชา มีความเหมาะสม แต่โครงสร้างของกลุ่มวิชามีความแตกต่างกันมาก ทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอน ยังไม่เหมาะสมและไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน การให้บริการของศูนย์พัฒนาและบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ น้อยเกินไป 2.) การบริหารจัดการเรียนการสอน มีแนวทางและโครงสร้างของคณะกรรมการบริหารที่ความเหมาะสม แต่มีปัญหาในด้านการจัดอาจารย์ผู้สอนที่ยังขาดความรู้และมีประสบการณ์สูง และ 3.) ผลสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่ได้รับ อยู่ในระดับปานกลาง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษามากกว่าร้อยละ 40 ได้ระดับผลการเรียน C⁺ และ C และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนในระดับปานกลาง

สุดาพร ไชยะ.(2551: บทคัดย่อ). ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและด้วยแบบสัมภาษณ์ อาจารย์ผู้สอนจำนวน 19 คน นักศึกษาจำนวน 214 คน และผู้บังคับบัญชาของนักศึกษาจำนวน 17 คน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู พุทธศักราช 2551 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ โดยรวมและรายด้าน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืน และด้านความสามารถในการขยายผล โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านความสามารถในการขยายผล โดยเฉพาะเรื่อง ต้องการให้มีการดำเนินการหลักสูตรนี้อยู่ต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านปัจจัยนำเข้า โดยเฉพาะเรื่อง เนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียนมีความเหมาะสมที่จะช่วยให้นักศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

วันทนา มาตียง. (2553) ศึกษาการประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิตและหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู แบบ 2 ภาคการศึกษา ปีการศึกษา 2553 โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับ ปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา และนิสิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ที่จะสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2553 จำนวน 150 คน ผลการศึกษา พบว่าหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การนำความรู้ไปใช้กับการทำงานและพัฒนาตนเอง และการบริหารและจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

รสสุคนธ์ มกรมณี และคณะ (2553) ติดตามประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานราชการในหน้าที่ครูของบัณฑิตทุน โครงการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี (หลักสูตร 5 ปี) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประชากรเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 43 คนจาก 43 โรงเรียน ครู จำนวน 168 คน และนักเรียน จำนวน 196 คน โดยการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ครูบัณฑิตสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ คุณธรรมจรรยาบรรณและเจตคติต่อวิชาชีพครู

สรุปว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เป็นการประเมินทั้งใน
ปัจจัยนำเข้า ที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตร กระบวนการที่เป็นการจัดการเรียนการสอน และผลผลิต
ที่เป็นคุณภาพของครูบัณฑิต